

ปาฐกถาเกียรติยศ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์

ครั้งที่ ๓

งาน ๓๕ ปี วันพระราชทานนาม “มหาวิทยาลัยมหิดล”

ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๗

วันอังคารที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๗

ความเป็นมา

“มหิดล” เป็นพระนามของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง โดยเฉพาะการแพทย์และการสาธารณสุข ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นพระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบันของไทย และพระบิดาแห่งการสาธารณสุขไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานนาม “มหิดล” ให้เป็นนามของมหาวิทยาลัยที่ได้ตราพระราชบัญญัติมีผลใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๑๒ ซึ่งนับว่าเป็นวันเริ่มต้นของการใช้ชื่อมหาวิทยาลัยมหิดล นับจากวาระนั้นจนถึงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๗ ซึ่งเวียนมาบรรจบครบ ๓๕ ปี ที่ได้รับพระราชทานนามให้เป็น “มหาวิทยาลัยมหิด” การได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณครั้งนี้ ยิ่งความปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งให้แก่บรรดาอาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ตลอดจนजनศิษย์เก่าและนักศึกษาปัจจุบันของมหาวิทยาลัยมหิดล

ดังนั้น เพื่อเป็นการเผยแพร่เกียรติคุณของมหาวิทยาลัย และเพื่อเฉลิมฉลองครบวาระ ๓๕ ปี แห่งวันคล้ายวันพระราชทานนามของ “มหาวิทยาลัยมหิดล” จึงจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัด

ปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ครั้งที่ ๓ เพื่อเป็นเกียรติและระลึกถึงศาสตราจารย์นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล โดยได้รับเกียรติจาก ดร.โอฬาร ไชยประวัตติ ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี และที่ปรึกษาภคิตติมศักดิ์มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง เป็นองค์ปาฐกในหัวข้อ “เศรษฐกิจการเงินโลกกับการปรับตัวของอุดมศึกษาไทย”

วัตถุประสงค์การจัดปาฐกถาเกียรติยศมีดังนี้

๑. เพื่อเฉลิมฉลองให้เห็นถึงความสำคัญของวันคล้ายวันพระราชทานนาม “มหาวิทยาลัยมหิดล” ในโอกาสครบ ๓๕ ปี
๒. เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมได้ทราบบทบาทของมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีต่อสังคมและร่วมระลึกถึง ศาสตราจารย์นายแพทย์ ชัชวาล โอสถานนท์
๓. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพบปะสังสรรค์ระหว่างบุคลากรทุกสายงาน, ศิษย์เก่า และนักศึกษาปัจจุบันของมหาวิทยาลัยมหิดล และผู้สนใจทั่วไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สร้างจิตสำนึกและความผูกพันระหว่างบุคลากรทุกสายงาน , ศิษย์เก่าและนักศึกษาปัจจุบันในมหาวิทยาลัย และได้เผยแพร่เกียรติคุณของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้ทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

นับตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๓ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๔๗ ศาสตราจารย์เกียรติคุณพรชัย มาตังคสมบัติ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ได้มีดำริให้มีการจัดปาฐกถาเกียรติยศ เนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานนาม “มหาวิทยาลัยมหิดล” ติดต่อกันมาทุกปี โดยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาแสดงปาฐกถาในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

พ.ศ.๒๕๔๓	ปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ครั้งที่ ๑ โดย ศาสตราจารย์คลินิกเกียรติคุณประเวศ วัชรวิทย์
พ.ศ.๒๕๔๔	ปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษน จาติกวนิช ครั้งที่ ๑ โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณประเวศ วัชรวิทย์
พ.ศ.๒๕๔๕	ปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ครั้งที่ ๒ เรื่อง “สุขภาพสังคม” โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณประเวศ วัชรวิทย์
พ.ศ.๒๕๔๖	ปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษน จาติกวนิช ครั้งที่ ๒ เรื่อง “พระพุทธศาสนากับการเติมปัญญาให้สังคม” โดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต ป.ธ.๙) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ.๒๕๔๗	ปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ครั้งที่ ๓ เรื่อง “เศรษฐกิจการเงินโลกกับการปรับตัวของ อุดมศึกษาไทย” โดย ดร.โอฬาร ไชยประวัตติ ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี และที่ปรึกษาภคิตติมศักดิ์ มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

๒ ปาฐกถาเกียรติยศ
ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ครั้งที่ ๓

คำกล่าวนำปาฐกถา

ศาสตราจารย์เกียรติคุณพรชัย มาตังคสมบัติ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสตราจารย์เกียรติคุณพรชัย มาตังคสมบัติ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

กราบเรียน ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล ท่านกรรมการ - ผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยมหิดล ท่านนายกสมาคมศิษย์เกามหาวิทยาลัยมหิดล ท่านที่จะรับรางวัลมหิดล-ทยากรในวันนี้ ท่านรองอธิการบดี ท่านคณบดี เพื่อนๆ ประชาคมมหิดลทุกท่าน

วันนี้เป็นวันสำคัญ เพื่อระลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้พระราชทานพระนามมหาวิทยาลัยมหิดล ทั้งนี้การจัดปาฐกถาเกียรติยศได้ริเริ่มขึ้นเมื่อ ๕ ปีที่แล้ว โดยจัดสลับปีระหว่างปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ อธิการบดีท่านแรกของมหาวิทยาลัยมหิดล กับศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษน จาติกวนิช อธิการบดีท่านที่สอง ดังนั้นการจัดปาฐกถาครั้งนี้จึงเป็นปีที่ ๕ ซึ่งเป็นปาฐกถาเกียรติยศ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ครั้งที่ ๓ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการจัดงานปาฐกถาเกียรติยศนี้ เพื่อรำลึกถึงผลงานของทั้งสองท่าน ซึ่งครั้งนี้คือ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ให้หลายคนในที่นี้ ซึ่งบางท่านเคยเป็นลูกศิษย์โดยตรง เป็นผู้ได้บังคับบัญชา หลาย ๆ ท่านรวมทั้งอาจารย์จรรยา อาจารย์เสียงชัย อาจารย์ไอฟาร เป็นเพื่อนรุ่นเดียวกับบุตรชายของท่าน บางเป็นเพื่อนของบุตรสาว พวกเราจึงรู้จักท่านเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัย

มีความตั้งใจให้คนรุ่นต่อไปได้มีโอกาสเรียนรู้ผลงานและคุณภาพการที่ท่านได้สร้างเอาไว้ ไม่เพียงเฉพาะในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งสำคัญที่ศิริราช หรือที่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ หรือมหาวิทยาลัยมหิดลเท่านั้น แต่รวมไปถึงภารกิจในการพัฒนางานการอุดมศึกษาของไทย การพัฒนาขีดความสามารถและบริการทางการแพทย์ของไทย ให้เป็นที่โดดเด่นจนถึงปัจจุบันนี้

ด้วยเหตุนี้องค์ปาฐกที่เชิญมาในวันนี้ จึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่มีผลงานโดดเด่นในสาขาของท่าน จึงมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้้องค์ปาฐกเป็นผู้ที่มีความสามารถ และเป็นนักมหเศรษฐศาสตร์ที่สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แม่นยำที่สุด นั่นก็คือ ดร.โอฬาร ไชยประวัติ

ดร. โอฬาร เป็นคนจังหวัดแพร่ จบการศึกษาจากโรงเรียนปรีณรอยัล จังหวัดเชียงใหม่ และมาศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานคร โดยเป็นนักเรียนเตรียมแพทย์ของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ นับเป็นนักเรียนเตรียมแพทย์รุ่นที่ ๔ ที่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์รับนักศึกษาแพทย์โดยตรง ตั้งแต่ปีที่ ๑ เมื่อสำเร็จนักเรียนเตรียมแพทย์แล้ว อาจารย์ ดร.ปว้ย อึ้งภากรณ์ ได้ดึงตัวอาจารย์โอฬาร ซึ่งเป็นคนที่เรียนเก่งที่สุดของรุ่นไปเรียนเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งคุณจรุง หนูขวัญ เป็นรุ่นแรก ส่วนรุ่นถัดมา รุ่นที่ ๕ ผู้ที่มีชื่อเสียงมากคือ ผู้อำนวยการ WTO คนปัจจุบัน คือท่านศุภชัย พานิชภักดิ์ จึงทำให้มีนักเรียนเตรียมแพทย์ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของอาจารย์เกษาน แยกไปทำงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจำนวนไม่น้อย สำหรับ ดร.โอฬาร ไชยประวัติ นั้น ได้รับทุนการศึกษาจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ที่ University of Pennsylvania, Boston, U.S.A. หลังจากนั้นได้ศึกษาระดับปริญญาเอกที่ Massachusetts Institute of Technology, (M.I.T.), U.S.A. แล้วจึงกลับมาทำงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยหลายปี โดยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ และตำแหน่ง

สุดท้ายคือผู้อำนวยการฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน หลังจากนั้นได้รับเชิญให้มาทำงานที่ธนาคารไทยพาณิชย์ ดำรงตำแหน่งจนได้เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารอยู่หลายปี และตำแหน่งสุดท้ายที่ได้รับคือ ที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดการของธนาคารไทยพาณิชย์ นอกจากนี้ในช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ท่านมีบทบาทในการช่วยเหลือคลายสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นไปในทางที่ดี ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และเป็นทีปรึกษาภักดีมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง และที่สำคัญคือเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยชินวัตร เป็นกรรมการบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) และเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยมหิดล

จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยมหิดลได้รับความกรุณาจากอาจารย์โอฬารอย่างมากที่ทำให้เกียรติในการมาเป็นองค์ปาฐก ในวันนี้ เนื่องจากท่านรู้จักศาสตราจารย์นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ เป็นอย่างดี และเรียกว่า “พ่อ” ในฐานะที่เป็นพ่อของหมอรพินทร์ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของท่าน และในวันนี้ได้กรุณามาให้ความรู้เรื่องสำคัญคือ **“เศรษฐกิจการเงินโลกกับการปรับตัวของอุดมศึกษาไทย”** ขอเรียนเชิญ ดร.โอฬาร ไชยประวัติ แสดงปาฐกถาเกียรติยศศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ ครั้งที่ ๓ ณ บัดนี้เป็นต้นไป.

ดร.โอฬาร ไชยประวัติ
ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
และที่ปรึกษากิตติมศักดิ์มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

ประวัติ

ดร.โอฬาร ไชยประวัติ

วัน เดือน ปีเกิด : ๕ ธันวาคม ๒๔๘๗
สถานที่เกิด : จังหวัดแพร่
การศึกษา : ๒๕๐๙ จบ B.S. (MAGNA CUM LAUDE),
ECONOMICS จาก WHARTON
SCHOOL, UNIVERSITY OF
PENNSYLVANIA, U.S.A.)
๒๕๑๔ จบ Ph.D. ECONOMICS จาก
MASSACHUSETTS INSTITUTE
OF TECHNOLOGY (M.I.T.),
U.S.A.

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.๒๕๑๓ : เริ่มทำงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยในฝ่าย
วิชาการ
พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๒๔ : ผู้อำนวยการฝ่ายกำกับและตรวจสอบสถาบัน
การเงิน (เป็นตำแหน่งสุดท้ายที่ธนาคาร
แห่งประเทศไทย)
พ.ศ.๒๕๒๕-๒๕๔๔ : ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
ที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดการ
(เป็นตำแหน่งสุดท้ายที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด
(มหาชน))

ปัจจุบัน:

๑. นายกสภามหาวิทยาลัยชินวัตร
๒. ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์)
๓. ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

ตำแหน่งอื่น ๆ

๑. รองประธาน มูลนิธิศึกษาพัฒนา
๒. กรรมการติดตามและประเมินสถานการณ์เศรษฐกิจ กระทรวงการคลัง
๓. กรรมการ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)
๔. กรรมการ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕. ประธานกรรมการบริษัทหลักทรัพย์เพื่อธุรกิจหลักทรัพย์ จำกัด
๖. ประธานกรรมการตรวจสอบ บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด
๗. กรรมการ บริษัท สหพัฒนาโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)
๘. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๙. กรรมการตลาดหลักทรัพย์
๑๐. กรรมการบริษัทไทยโอเลฟินส์ จำกัด
๑๑. ประธานกรรมการบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยชินวัตร
ชั้น ๑๖ อาคารชินวัตรทาวเวอร์ 3
๑๐๑๐ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๒๙๔๙-๒๒๒๙
โทรสาร : ๐-๒๙๔๙-๒๒๒๘

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก :

สำนักวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง
๑๑๘/๑ ถนนพระราม ๖ แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๒๓๕๗-๓๔๙๐ ต่อ ๑๓๑
โทรสาร : ๐-๒๓๕๗-๓๔๙๙
E-mail:olarn@shinawatra.ac.th

สถานะทางครอบครัว :

สมรสกับ คุณสุชาดา ไชยประวัติ
(สกุลเดิม สุรพิบูล) มีบุตร ๒ คน
๑. นางสาวทอแสง ไชยประวัติ
๒. นายฉัฐติพล ไชยประวัติ

ที่อยู่ :

๑๐๓๓ ซอยอิสรภาพ ๓๓ ถนนอิสรภาพ
แขวงวัดอรุณฯ เขตบางกอกใหญ่
กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

*****

ปาฐกถาเกียรติยศ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์
ครั้งที่ ๓

เรื่อง “เศรษฐกิจการเงินโลก
กับการปรับตัวของอุดมศึกษาไทย”

โดย ดร.โอฬาร ไชยประวัติ

๑. แนวคิดใหม่ในเรื่องความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจการเงินมหภาคระหว่างกลุ่มประเทศสำคัญของโลก คือ “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” หรือ “Diamond-5 Paradigm” ที่กำเนิดขึ้นในเอเชีย และองค์ปาฐกมีส่วนสำคัญในการก่อกำเนิดแนวคิดนี้ขึ้นด้วย

๑.๑ “ทฤษฎีห้าวงจักร” ที่เป็นแนวคิดหลักทางเศรษฐกิจของโลกมากกว่า ๓๐ ปีเริ่มล้าสมัย เพราะ

(๑) การเปลี่ยนแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของจีน เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๗๘

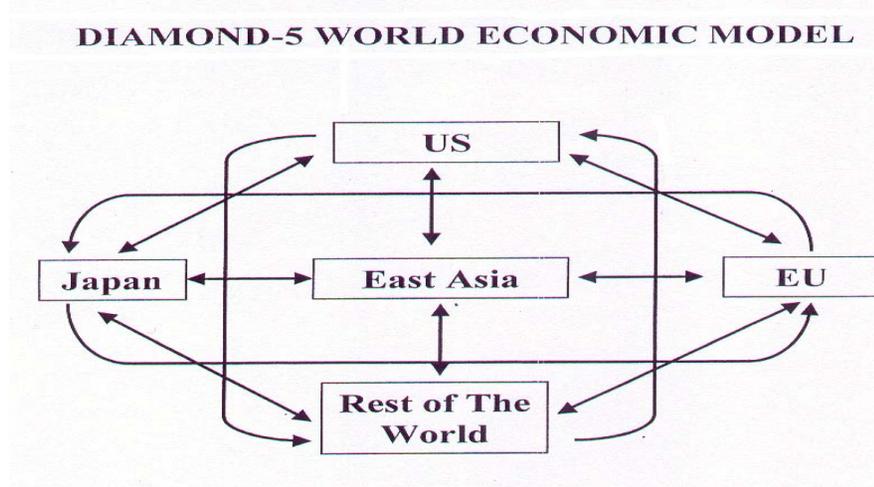
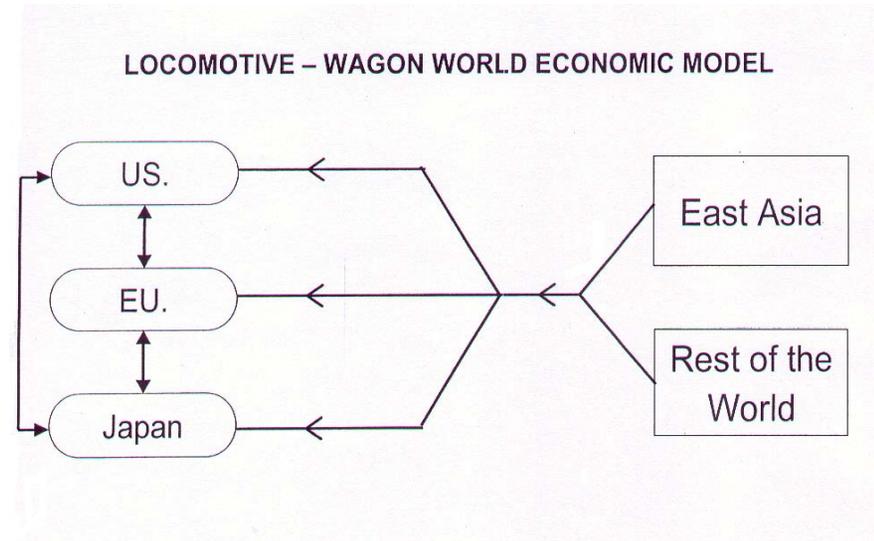
(๒) วิกฤติการเงินอัตราแลกเปลี่ยนของเอเชียในปี ค.ศ.๑๙๙๗

(๓) การยอมรับข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศในเอเชียมีศักยภาพการผลิตการค้า มีสินค้าและบริการหลากหลายคุณภาพดี พอที่จะค้าขายระหว่างกันเองเพิ่มขึ้นมากกว่าการค้าขายกับกลุ่มประเทศนอกเอเชีย และ

(๔) การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้นำของประเทศในเอเชียที่มีความเข้าใจในสัมพันธ์เศรษฐกิจการเงินรูปแบบใหม่ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความมั่นคงทางการเมืองพอที่จะดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ

ภายในประเทศตามแนวทางของตนเองเป็นเวลานานพอ พร้อม ๆ กับการส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าและการเงินระหว่างประเทศใน เอเชีย รูปลักษณะทุกฝ่ายได้ประโยชน์ (win-win) อย่างต่อเนื่องและ พิสูจน์ว่าได้ผล แม้เศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอื่นนอกเอเชียจะมีปัญหา ยุ่งยากมากขึ้น

๑.๒ “ทฤษฎีหัวรถจักร” และ “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” ต่างกัน อย่างไร? ทฤษฎีแรกมีหัวรถจักรและตู้โดยสาร หรือมีผู้นำและผู้ตาม คือ ๓ ประเทศหลักอุตสาหกรรม (สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น) เป็นผู้นำ ส่วนประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย (รวมจีนและไทย) กับประเทศ อื่น ๆ ในโลกเป็นผู้ตามตลอดกาล ถ้าเศรษฐกิจผู้นำถดถอย เศรษฐกิจ ผู้ตามก็จะถดถอยตามไปด้วย (ซึ่งไม่จริงใน ๒-๓ ปีที่ผ่านมา) ส่วน “ทฤษฎี เพชรห้าเหลี่ยม” นั้นบอกว่า ทั้งห้าเหลี่ยมของเพชรมีความสำคัญและ ความคมทัดเทียมกัน ไม่มีผู้นำหรือผู้ตามตลอดกาล ประเทศหรือกลุ่ม ประเทศใดประเทศหนึ่งอาจเป็นผู้นำเศรษฐกิจบางครั้ง แต่เป็นผู้ตาม ในครั้งอื่น แล้วแต่ความกล้าทำนโยบายและความสำเร็จของมาตรการ ด้านนโยบายของประเทศที่กลายเป็นผู้นำในครั้งนั้น ประเทศที่ได้รับ ผลพวงทางบวกเป็นอานิสงค์ในฐานะผู้ตาม อาจปรับเปลี่ยนและกล้า ดำเนินนโยบายใหม่จนสำเร็จเป็นผู้นำใหม่ในคราวต่อไป (เช่น จีนและ ประเทศอื่นในเอเชียสามารถดึงญี่ปุ่นออกจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย ๑๐ ปี ได้ก่อนเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาหรือยุโรปฟื้นตัวเต็มที่ในปี ค.ศ.๒๐๐๓) อีกมิติหนึ่งของความแตกต่างก็คือ “ทฤษฎีหัวรถจักร” แสดงความสัมพันธ์ พลวัตในทางเดียว (unidirectional relationship) โดยผู้ที่เคยตาม ไม่มี โอกาสที่จะเป็นผู้นำได้ แต่ “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” แสดงความสัมพันธ์ ในลักษณะหลายทิศทางและมีปฏิสัมพันธ์กลับไปมา (multilateral and interactive relationship) ดังที่แสดงเป็นลูกศรย้อนกลับไปในเวลา ที่ต่อเนื่องกันได้ เช่น กรณีความรุ่งเรืองและถดถอยทางเศรษฐกิจของ

จักรภพอังกฤษ ความแข็งแกร่งและอ่อนตัวลงของค่าเงินปอนด์ ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจแทนที่ของสหรัฐอเมริกา การเป็นเจ้าโลกคนเดียวของเงินดอลลาร์สหรัฐ และการเกิดขึ้นของเงินสกุลยูโร (ซึ่งไม่รวมเงินปอนด์) กับการพัฒนาพันธบัตรเอเชียเริ่มส่อเค้าให้เห็นว่าเงินดอลลาร์สหรัฐ อาจจะไม่เป็นเงินสกุลเจ้าโลกสกุลเดียวอีกต่อไปในทศวรรษหน้า

๑.๓ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจมหภาคของโลก เนื่องจาก “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคหลายตัวของหลายประเทศในหลายทิศทางและเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงพลวัต (dynamically interactive) การวิเคราะห์ต้องเป็นลักษณะ “เชิงระบบของตัวแปรหลายตัวพร้อม ๆ กันและความสัมพันธ์ต้องแสดงออกเป็นเชิงปริมาณได้” (total system modeling with quantifiable and empirically estimated relationships) สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังภายใต้การสนับสนุนและกำกับของกระทรวงการคลังของประเทศไทย ได้จัดทำ “World Econometric Model with 5 Blocs of Countries” หรือ “World Diamond-5 Model” ขึ้นมาเพื่อวิเคราะห์ และคาดคะเนภาวะเศรษฐกิจการเงินของกลุ่มประเทศสำคัญในโลก (รวมประเทศไทยโดยละเอียด) เป็นรายไตรมาสออกเผยแพร่เป็นประจำผ่านสื่อพิมพ์และ web site ชื่อ ThailandOutlook.com โดยครอบคลุมถึง ๑๒ ประเทศหลักที่ค้าขายกับไทยมากคือ สหรัฐอเมริกา ตลาดรวมยุโรป ญี่ปุ่น จีน เกาหลี ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และประเทศที่เหลือของโลก การทำ forecast และ policy simulation ของเศรษฐกิจมหภาคของหลายประเทศในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. ๒๐๐๑-๒๐๐๓) โดยใช้ “World Diamond-5 Model” ได้ผลค่อนข้างถูกต้องใกล้เคียงกว่า model อื่น เช่น คาดคะเนการฟื้นตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจไทยในปี ค.ศ.๒๐๐๒ และ ๒๐๐๓ การฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

ญี่ปุ่น เพราะจีนและประเทศเอเชียอื่นช่วยดึงญี่ปุ่นออกจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยด้วยการสั่งซื้อสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นอย่างมากมายในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๒-๒๐๐๓ และอัตราการฟื้นตัวเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาชะลอลงในไตรมาสที่ ๔ เมื่อเทียบกับการขยายตัวสูงผิดปกติในไตรมาสที่ ๓ ของปี ค.ศ. ๒๐๐๓ เป็นต้น

๒. วิเคราะห์พัฒนาการเศรษฐกิจการเงินของเอเชียใน ๓ ทศวรรษสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๐-๒๐๐๐) โดยประยุกต์ใช้ “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” และ “World Diamond-5 Model”

๒.๑ หลายประเทศของเอเชีย นำโดย จีน มาเลเซีย ไทย และเกาหลี ได้ทยอยใช้ “นโยบายเศรษฐกิจมหภาคแบบคู่ขนาน” (dual-track macroeconomic policy) ในการบริหารประเทศมากขึ้นเป็นลำดับจนอาจกล่าวได้ว่านโยบายดังกล่าวกลายเป็นนโยบายหลักของประเทศเอเชีย รวมถึงอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และอินเดีย จะยังมียกเว้นอยู่บ้างก็อาจจะ เป็นญี่ปุ่น และสิงคโปร์ที่ยึดถือการส่งออกเป็นหลักเดียวในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลที่ต่างกันคือประชาชนและผู้นำญี่ปุ่นปัจจุบันไม่ไวใจนักการเมืองอาชีพ และกลุ่มธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ที่ในอดีตเคยใช้การใช้จ่ายเงินงบประมาณของรัฐบาล เป็นเครื่องมือในการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม มากกว่าความจำเป็นจริง ๆ ของการสร้างสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์การให้บริการแก่ประชาชนโดยตรง (ตัวอย่างเช่น การสร้างอุโมงค์ลอดทะเลที่เสร็จแล้วไม่มีคนใช้หลาย ๆ แห่ง) ก็เลยไม่ต้องการให้รัฐบาลใช้นโยบายการคลังที่ถูกต้อง (เช่น สร้างสาธารณูปโภค และที่อยู่อาศัยขนาดมาตรฐานสำหรับประชาชนคนชั้นกลางเหมือนของประเทศพัฒนาอื่น ๆ) เป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูหรือกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่วนสิงคโปร์นั้นอาจไม่สามารถใช้นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจจากภายในเสริมการส่งออกได้เพราะเป็นประเทศเล็ก มี

ประชากรน้อย และตลาดในประเทศเล็กเกินไป

๒.๒ เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ที่ยึดถือใน “ทฤษฎีหวัรจจักร” อย่างเต็มที่ จะตีความหมายของ “นโยบายคู่ขนาน” ว่าเป็นนโยบายต่อต้านการส่งออกหรือ เลยกีดไปกว่านั้นอีกจนถึงต่อต้านต่างชาติ เพราะเชื่อว่าการส่งออกไปยังประเทศที่พัฒนาอุตสาหกรรมแล้ว (ผู้นำ) เป็นวิถีทางเดียวที่ประเทศกำลังพัฒนาเช่นไทย (ผู้ตามตลอดกาล) จะถูกดึงและรับอานิสงค์การเติบโตทางเศรษฐกิจเฉกเช่นเดียวกับตู้โดยสารบนรางรถไฟที่ติดตรึงไว้ตายตัวจะเคลื่อนได้ตามการเคลื่อนตัวของหวัรจจักรเท่านั้น จำเป็นหรือไม่ที่ผู้ให้บริการโดยสายรถไฟจะต้องติดยึดสถานเดียว กับหวัรจจักรเพื่อการขับเคลื่อนตู้โดยสาร? ถ้าหวัรจจักรเสียต้องซ่อมหลายสัปดาห์และไม่มีหวัจจักรเปลี่ยน ผู้โดยสารจะต้องรอนานอย่างไร? คำตอบก็คือไม่จำเป็นเพราะมีรถยนต์พร้อมรับส่งต่อ หรือตู้โดยสารมีเครื่องยนต์ติดตั้งภายในที่สามารถขับเคลื่อนแทน และพาผู้โดยสารไปถึงที่หมายได้รวดเร็วพอ ๆ กัน ฉันทัดก็ฉันทันั้น “นโยบายคู่ขนาน หรือ dual-track policy” เพียงแต่บอกสิ่งที่เกือบจะเป็นลัทธิธรรมว่า หากด้วยเหตุผลประการใดก็แล้วแต่ความต้องการสินค้าส่งออกมีไม่แรงพอ (หวัรจจักรเสีย) ผู้นำประเทศนั้น ๆ (ผู้ให้บริการโดยสาย) สามารถและควรใช้นโยบายในประเทศด้านการเงินการคลัง (เครื่องยนต์ภายในตู้โดยสาร และ/หรือ รถยนต์รับต่อ) เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่อเนื่องไปข้างหน้า (ให้ผู้โดยสารถึงที่หมาย) ทดแทนการส่งออก (หวัรจจักรที่เสีย) โดยไม่ชักช้าเกินควร หรือในกรณีกลับกัน หากการส่งออกขยายตัวดีมาก ก็ควรผ่อนปรนนโยบายกระตุ้นภายในประเทศ ให้น้อยลงชดเชยกันได้ เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๒.๓ “นโยบายคู่ขนาน” ที่รัฐบาลมาเลเซียภายใต้การนำของ ดร.มหาธีร์ โมหัมหมัด ใช้นามาตลอดกว่า ๑๕ ปี (ค.ศ.๑๙๘๖-๒๐๐๓)

ภายใต้ชื่อว่า New Economic Policy (NEP) โดยเน้นทั้งการส่งออก (บางส่วนเช่นอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จากการลงทุนของต่างประเทศ) และการพัฒนาธุรกิจในประเทศโดยเฉพาะของกลุ่มชนระดับล่างเชื้อสายมาเลย์ (ภุมิบุตร) และได้ผลดีจนสะดุดไปชั่วคราวจากวิกฤติการเงินที่คนส่วนใหญ่เชื่อและกล่าวว่าเป็นเกิดจาก ความล้มเหลวทางนโยบายและการปฏิบัติที่ต่ำมาตรฐานของระบบการเงินการธนาคารของประเทศไทย (โรคต้มยำกุ้ง) ในปี ค.ศ.๑๙๙๗ การที่มาเลเซียไม่ยอมเข้ารับการช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และไม่บังคับให้มาเลเซียต้องทำนโยบายที่ผิดซ้ำเติมเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง มาเลเซียสามารถช่วยตนเองให้เศรษฐกิจ พ้นจากวิกฤติได้ก่อนประเทศไทย

๒.๔ รัฐบาลจีนได้ใช้ “นโยบายคู่ขนาน” มาตลอด ๒๕ ปี (ค.ศ.๑๙๗๘-๒๐๐๓) หลังการยกเลิกระบบวางแผนส่วนกลางมาเป็นระบบตามกลไกของตลาดเป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นการพัฒนาการส่งออกจากเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก โดยการลงทุนของต่างชาติและการพัฒนามณฑลด้านในทางทิศตะวันตกโดยการใช้นโยบายการคลังขยายการลงทุนสร้างเครือข่ายบริการ สาธารณูปโภค และการใช้ธนาคารของรัฐขยายสินเชื่อแก่รัฐวิสาหกิจอย่างมากมาย โชคดีที่เงินไม่ได้เปิดเสรีทางการเงินให้เงินทุนระยะสั้นเอกชนไหลเข้าออกประเทศอย่างไร้ข้อจำกัดเช่นเดียวกับไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเกาหลีใต้ แม้จะไม่มีเจ้าหน้าที่ทางการเงินที่เชี่ยวชาญ เช่น ฮองกงและสิงคโปร์คอยแก้เกมการเงิน จีนก็ไม่ติดเชื่อ “โรคต้มยำกุ้ง” จากไทยทั้ง ๆ ที่การค้าขายระหว่างจีนกับประเทศอื่นในเอเชียก็มีมาก และจีนใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนตายตัวกับเงินดอลลาร์ สรอ. ในปี ค.ศ.๑๙๙๗ ซึ่งทำให้เกิดข้อสงสัยว่า บางทีวิกฤติการเงินของเอเชียอาจเกิดขึ้นเพราะมีปัจจัยและบุคคลภายนอกที่มีพฤติกรรมก่อให้เกิดการไร้เสถียรภาพคอยฉวยโอกาสซ้ำเติมพร้อม ๆ กับนโยบายที่ผิดพลาดบวกกับความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่คิดว่า

ตนเองรู้ (ignorant but arrogant) ของผู้ที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ เอเชียจึงตกเป็นเหยื่อของบุคคลภายนอก และระบบเศรษฐกิจล่มจมจากการต่อสู้ฝ่ายเดียวไม่ไหวโดยไม่มีพันธมิตรที่ฉลาด หรือมีเงินพอช่วยทันเวลา ดังเช่นกรณีของไทย อินโดนีเซีย หรือแม้กระทั่งเกาหลีใต้ ซึ่งประสบกับภาวะฝืดซ้ำตามพลอย ต้องดำเนินนโยบายการเงินการคลังที่ผิดพลาดซ้ำสองหลังจากมีปัญหาในเบื้องต้นตามข้อแนะนำปณคำสั่ง (ถ้าไม่ทำ ไม่ให้เงิน) ของแพทย์ที่วินิจฉัยโรคผิดและให้ยาผิดซื้อกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

๒.๕ ทันทีหลังจากวิกฤติในปี ค.ศ.๑๙๙๗ เกาหลีใต้ได้ดำเนิน “นโยบายคู่ขนาน” โดยเร่งรัดการใช้จ่ายลงทุนภายในประเทศของเอกชน ในรูปการก่อสร้างที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลาง (คนงานและพนักงาน) ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศและส่งเสริมให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กุ้ยืมเงินจากธนาคารโดยมี “สถาบันประกันเครดิต” เช่น Korean Credit Guarantee Fund (KCGF) และ Korean Technology Guarantee Fund (KOTEC) เป็นผู้รับความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ ดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันบริษัทใหญ่ ๆ ของเกาหลีซึ่งมีความเชี่ยวชาญ ได้เร่งลงทุนพัฒนาคุณภาพสินค้า จนสามารถส่งสินค้าเทคโนโลยีสูง แข่งขันกับประเทศอุตสาหกรรมอื่นได้มากโดยไม่แพ้ใคร เกาหลี จึงพ้นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินก่อนประเทศไทยด้วยเช่นกัน

๒.๖ คงจะไม่ต้องกล่าวว่านโยบายเศรษฐกิจการเงินของไทยในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา (ค.ศ.๒๐๐๑-๒๐๐๓) ได้เรียนรู้จากการวิเคราะห์ประสบการณ์และความสำเร็จด้าน “นโยบายคู่ขนาน” ของประเทศจีน มาเลเซีย และเกาหลี เมื่อผู้นำของประเทศไทย (พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร) ได้ประกาศอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกว่ารัฐบาลไทยจะใช้ “นโยบายคู่ขนาน” ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติและเกิดผลสำเร็จขึ้นอย่างชัดเจนภายใน ๓ ปี ก็ไม่เป็นที่น่าแปลกใจเท่าไรนักที่

“นโยบายคู่ขนาน” ได้กลายเป็นนโยบายยอดนิยมที่ผู้นำประเทศอื่นในเอเชีย เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และอินเดีย จะนำไปปรับปรุงใช้เป็นหลักนำการฟื้นฟูและขยายเศรษฐกิจของประเทศตน ซึ่งต้องอาศัยการค้าระหว่างประเทศ และการพัฒนาธุรกิจของคนหนุ่มมาก หรือเศรษฐกิจรากหญ้า (คนภูมิบุตร เกษตรกร คนจนในเมือง คนชั้นกลาง ฯลฯ แล้วแต่ลักษณะของประเทศนั้น ๆ) คู่กัน ที่น่าสนใจกว่านั้นก็คือ คำถามที่ว่าเมื่อประกอบอะไรอีกในนโยบายของรัฐบาลไทยที่ทำให้ประเทศเอเชียอื่นรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับตน และตนเองมีความสนใจและมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องด้วยอย่างมีนัยสำคัญ

๒.๗ องค์ประกอบที่สองของนโยบายที่น่าสนใจจากมุมมองของประเทศอื่นคือ ผู้นำของประเทศไทยให้ความสำคัญแก่การร่วมมือด้านการค้า การท่องเที่ยว การลงทุน และการเงินระหว่างประเทศในเอเชียลักษณะสมัครใจและเป็นคุณกับทุกฝ่าย (win-win) ในกลุ่มมีการร่วมมือกันเท่าที่มองเห็นประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศที่พร้อมและสมัครใจ ในเงื่อนไขที่ทำได้แคไหนก็ทำไปก่อนประเทศอื่นค่อยเข้ามาสมทบทีหลังได้ ด้วยปรัชญาดังกล่าวนายกรัฐมนตรีของไทยได้จัดตั้งความร่วมมือของเอเชียในนามกลุ่ม Asia Cooperation Dialogue (ACD) เมื่อปี ค.ศ.๒๐๐๒ โดยสมาชิกภาพเปิดกว้างสำหรับประเทศในเอเชียซึ่งเข้าร่วมกลุ่มโดยสมัครใจ ข้อตกลงไม่ผูกพันสมาชิกในทุกเรื่องทุกกรณี และสมาชิกเข้าร่วมข้อตกลงเพิ่มเติมได้เมื่อพร้อม การกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาตามวาระขึ้นอยู่กับความต้องการจริงร่วมกัน (felt needs) ของสมาชิกเป็นหัวข้อที่ประเทศใหญ่ไม่เอาเปรียบประเทศเล็ก และไม่ใช่วิวชาที่กำหนดโดยประเทศมหาอำนาจนอกกลุ่มหรือองค์กรระหว่างประเทศที่มีวาระซ่อนเร้น ตัวอย่างของหัวข้อที่เข้าลักษณะดังกล่าวมี อาทิเช่น ความร่วมมือขยายการท่องเที่ยวระหว่างกัน ความร่วมมือกำหนดกลยุทธ์แก้ไขการระบาด

ของโรค SARS และการพัฒนาตลาดพันธบัตรเอเชีย เป็นต้น

๓. แนวโน้มเศรษฐกิจการเงินของโลกจากการวิเคราะห์โดยการใช้ “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” ในช่วง ๑๐ ปีข้างหน้า (ค.ศ.๒๐๐๔-๒๐๑๓)

๓.๑ กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดย จีน ฮองกง ไต้หวัน เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย และต่อไปจะรวมถึงอินเดียกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม ACD จะร่วมประสานนโยบายการคลัง การเงิน การค้า และการท่องเที่ยวในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เศรษฐกิจของเอเชียขยายตัวในอัตราสูงและลดยอดเกินดุลบัญชีเดินสะพัดลงจากระดับที่สูงเกินไปในปัจจุบัน สอดคล้องกับความจำเป็นในการลดยอดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของสหรัฐอเมริกา ซึ่งแทบจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมหลักแห่งเดียวที่ค้าขายกับเอเชียมากและมียอดบัญชีเดินสะพัดขาดดุลมาก มีหนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ก็คือญี่ปุ่นและธนาคารกลางของประเทศเอเชียอื่นที่มีบัญชีเดินสะพัดเกินดุลต่อเนื่องหลังค่าเงินตกต่ำจากวิกฤติการเงินเมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๗

๓.๒ ญี่ปุ่นติดขัดกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำนานกว่า ๑๐ ปี และความเชื่อใน “ทฤษฎีห้วงจักร” ยังไม่เสื่อมคลายเร็วนัก แม้ว่า “ทฤษฎีเพชรห้าเหลี่ยม” จะชี้ชัดว่าจีนและประเทศอื่นในเอเชียได้ดึงญี่ปุ่นออกจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปี ค.ศ.๒๐๐๓ แต่นักวิเคราะห์และทางการญี่ปุ่นก็ยังคิดว่าการส่งออกไปสหรัฐอเมริกา เป็นวิถีหลักที่ญี่ปุ่นจะมีโอกาสฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทางการเงินของญี่ปุ่นทั้งกระทรวงการคลังและธนาคาร แห่งประเทศญี่ปุ่นจะยังเดินหน้าเข้าแทรกแซงตลาดเงินตราต่างประเทศโดยการพิมพ์เงินเยนออกซื้อพันธบัตรรัฐบาลอเมริกา (เป็นเงินสกุลดอลลาร์ สรอ.) ไม่ให้ค่าเงินเยนแข็งเกินไปเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์ อันเป็นวิธีการที่เชื่อว่าจะ

ทำให้ญี่ปุ่นสามารถส่งสินค้าไปขายที่สหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก ๆ ได้ ทั้งๆ ที่ใน ๒ ปีที่ผ่านมาญี่ปุ่นส่งสินค้าออกไปขายเพิ่มขึ้นแก่จีน และประเทศอื่นในเอเชียมากกว่าส่งไปขายในอเมริกา หรือยุโรปน่าสนใจที่จะติดตามต่อไปว่าหากจีนตัดสินใจลดตัวค่าเงินหยวนให้แข็งขึ้นในปลายปี ค.ศ.๒๐๐๔ หรือในปี ค.ศ.๒๐๐๕ ญี่ปุ่นจะแทรกแซงตลาดเงินตราต่างประเทศน้อยลงและปล่อยให้ค่าเงินเยนแข็งตัวขึ้นหรือไม่ หากญี่ปุ่นเปลี่ยนนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนให้สอดคล้องกับประเทศเอเชียอื่น ญี่ปุ่นจะก้าวไปอีกขั้นหนึ่งถึงขนาดร่วมประสานนโยบายกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนกับจีนและประเทศเอเชียอื่นเพื่อนำไปสู่พัฒนาการก่อตั้ง Asian Currency Unit ทำนองเดียวกับการจัดตั้ง European Currency Unit ซึ่งในที่สุดก่อกำเนิดแก่การรวมกลุ่ม จัดตั้งเงินสกุลยูโรของ ๑๒ ประเทศยุโรป หรือไม้อย่างไร

๓.๓ ค่าเงินดอลลาร์ สรอ. จะต้องลดลง เมื่อเทียบกับค่าเงินหยวนจีน เงินวอนเกาหลี เงินดอลลาร์สิงคโปร์ เงินริงกิตมาเลเซีย เงินบาท ฯลฯ เพื่อแก้ไขปัญหาค่าเงินไม่สมดุลของภาวะดุลบัญชีเดินสะพัดของโลก และภาวะหนี้สินต่างประเทศล้นพันตัวของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นอาจไม่ยอมให้เงินเยนแข็งง่าย ๆ โดยรวดเร็วนักตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้น แต่แรงบีบจากสหรัฐฯ และจากพันธมิตรในเอเชีย น่าจะชักจูงให้ญี่ปุ่นยินยอมในที่สุด ซึ่งก็หมายความว่าค่าที่แท้จริงของเงินสำรองระหว่างประเทศเป็นดอลลาร์ สรอ. ที่ญี่ปุ่นสะสมไว้เป็นจำนวนมหาศาลกว่าประเทศใดทั้งหมดในโลกจะลดลงอย่างฮวบฮาบตามขนาดและความรวดเร็วของการแข็งขึ้นของค่าเงินเยนเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์ สรอ. การทรุดตัวลงอีกครั้งหนึ่งของเศรษฐกิจญี่ปุ่นจากค่าเงินเยนแข็งเป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดผลกระทบต่อเนื่องเป็นลบแก่เศรษฐกิจของประเทศเอเชียอื่นอย่างมากจนต้องหาทางป้องกันผ่านความร่วมมือของประเทศกลุ่ม ACD โดยด่วน เช่น การพัฒนาพันธบัตรเอเชียเพื่อเปิดโอกาส

ให้ธนาคารกลางเอเชียเอาเงินสำรองของประเทศไปลงทุนในเงินสกุลต่าง ๆ ของเอเชียที่แข็งค่าขึ้น เป็นต้น

๓.๔ หลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๒๐๐๔ ไม่ว่าใครจะชนะเลือกตั้ง ไม่ว่าประธานาธิบดีบุชจะกลับมาหรือไม่ก็ตาม การลดค่าของเงินดอลลาร์จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน การปรับตัวของเศรษฐกิจสหรัฐฯให้ออมทรัพย์มากขึ้นเพื่อนำเงินออกมาชำระหนี้ต่างประเทศบางส่วนจะต้องเกิดขึ้น และการนำเงินสำรองระหว่างประเทศของธนาคารกลางในเอเชีย (รวมญี่ปุ่น?) ไปซื้อสินค้าและบริการจากสหรัฐฯ มากขึ้นก็จะเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน วัฒนธรรมการบริโภคมากกว่าการออมจะไหลออกจากอเมริกาเข้าสู่เอเชีย จนกระทั่งความสมดุลและความพอดีเกิดขึ้นในระยะยาวประมาณ ๑๐ ปีเป็นอย่างน้อย โดยเฉพาะประเทศที่มีอัตราการบริโภคต่อรายได้สุทธิต่ำและอัตราออมทรัพย์สูง เช่น ญี่ปุ่น และ สิงคโปร์ จะต้องมีการปรับตัวมากกว่า เป็นต้น ค่าเงินของเอเชียที่ลดลงมากเกินไปหลังวิกฤติการเงินในปี ค.ศ. ๑๙๙๗ เพราะ overreaction ของทุกฝ่ายก็จะค่อยๆกระเต็งกลับมาสู่จุดสมดุลดั้งเดิมของนาฬิกา หากไม่มีแรงกระแทกจากนอกระบบ เขามากระทบขบวนการปรับตัวเข้าสู่ความสมดุลทางเศรษฐกิจการเงินมหภาคอีกครั้งหนึ่ง

๓.๕ การเติบโตของเศรษฐกิจอเมริกาแม้จะชะลอตัวลงมาอยู่ในอัตราประมาณร้อยละ ๓-๔ ต่อปีในช่วง ๑๐ ปีข้างหน้า ก็อาจจะยังสูงกว่าอัตราเพิ่มร้อยละ ๒-๓ ต่อปีสำหรับกลุ่มประเทศยูโรโซน (๑๒ ประเทศ) อันประกอบด้วย เยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี เนเธอร์แลนด์ สเปน ฯลฯ เพราะอัตราการเพิ่มของแรงงานต่อปีในยุโรปต่ำกว่าของสหรัฐฯ ส่วนญี่ปุ่นนั้นอาจรักษาอัตราการเติบโตในระยะยาวได้ประมาณร้อยละ ๒-๓ ต่อปีเช่นกัน ประเทศในเอเชียจะเติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ ๔-๖ ต่อปีโดยจีน อินเดีย และประเทศที่มีประชากรมากและอายุน้อย จะเติบโตใน

อัตราสูงกว่าประเทศที่มีประชากรน้อยหรือมีอายุมาก การเพิ่มขึ้นของอัตราการก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่อแรงงานมาตรฐาน หนึ่งหน่วยที่ใช้เมื่อปรับด้วยระดับการศึกษาอย่างเป็นทางการ ประสบการณ์ จากอายุการทำงาน และความเชี่ยวชาญจากการฝึกงานในหน้าที่จะไม่ต่างกันมากนักจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง เพราะโอกาสการศึกษาและการฝึกอบรมที่เปิดกว้างขึ้นจะทำให้ อัตราการถ่ายทอดเทคโนโลยีเชิงพาณิชย์เป็นไปอย่างรวดเร็ว และทัดเทียมกันมากขึ้นใน ๑๐ ปีข้างหน้า แม้บางประเทศจะพัฒนาเทคโนโลยีได้ก่อน แต่การประยุกต์ใช้ทางพาณิชย์โดยสายการผลิตและ การค้า (Value Chain) ที่กระจายอยู่หลายประเทศทั่วโลก จะช่วยทำให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีเชิงพาณิชย์เกิดขึ้นทัดเทียมกันอย่างรวดเร็วในอนาคต

๔. นอกเหนือจาก “นโยบายพัฒนาแบบคู่ขนาน” หรือ “Dual-Track Development Policy” และแนวทางการร่วมมือระหว่างประเทศเอเชีย ลักษณะ “win-win” ภายในกลุ่ม Asian Cooperation Dialogue (ACD) ซึ่งเป็นกรอบนโยบายที่ดูเป็นนามธรรม มีมาตรการด้านนโยบายอะไรที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และนำมาปฏิบัติได้ในแต่ละประเทศและระหว่างประเทศในเอเชีย?

๔.๑ สำหรับ “นโยบายคู่ขนาน” นั้นได้วิเคราะห์ให้เห็นเป็นรูปธรรมแล้วในหัวข้อ ๒ เช่น “นโยบายพัฒนามณฑลตะวันตก คู่กับขยายการส่งออกจากเขตชายฝั่งตะวันออก” ของจีน “นโยบายพัฒนาธุรกิจภูมิบุตรคู่กับเร่งรัดการส่งออกของอุตสาหกรรมสมัยใหม่” ของมาเลเซีย “นโยบายพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและย่อมและสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับคนชั้นกลางคู่กับการส่งออกของสินค้าเทคโนโลยีสูงของบริษัทขนาดใหญ่” ของเกาหลี และ “นโยบายพัฒนาธุรกิจรากหญ้า คู่กับการส่งออกและการท่องเที่ยว” ของไทย เป็นต้น

๔.๒ สำหรับความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมระหว่างประเทศในเอเชีย ภายใต้กรอบความร่วมมือ ACD และ ASEAN+3 นั้น ยังอยู่ในระยะเริ่มแรก แต่ก็มีผลบังคับใช้เป็นรูปธรรมพอจะยกเป็นตัวอย่างได้บ้างเช่น ความร่วมมือด้านการค้าผักและผลไม้เสรีระหว่างจีนกับไทยที่มีผล บังคับแล้วเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ.๒๐๐๓ การเจรจากรอบการค้าเสรี สำหรับสินค้าหลายอย่างระหว่างไทยกับญี่ปุ่น และระหว่างไทยกับอินเดีย เป็นต้น เนื่องจากการค้าเสรีหมายถึงการขจัดกำแพงภาษีขาเข้า และ อุปสรรคการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff barriers) จึงมีประเด็นที่ต้อง วิจัยปัญหา และขจัดกำแพงที่ไม่ใช่ภาษีแบบค่อยเป็นค่อยไปจนหมด และที่สำคัญที่สุดคือการช่วยปรับตัวให้ผู้ผลิตสินค้า ในประเทศที่มี ประสิทธิภาพด้อยและต้นทุนสูงกว่าให้ใช้ทรัพยากร (ทุนและแรงงานคน) ไปจัดการผลิตสินค้าทดแทนที่สามารถแข่งขันได้ดีกว่า ไม่ว่าจะเป็นการ ขยายในประเทศหรือตลาดส่งออกก็แล้วแต่กรณี ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด จากการดำเนินนโยบายการค้าเสรีผักและผลไม้ระหว่างจีนกับไทย ก็คือ ผู้บริโภคคนไทยซื้อแอปเปิลจากจีนได้ถูกกว่า และผู้บริโภคจีนซื้อลำไย จากไทยได้มากขึ้นและถูกกว่าเช่นกัน แต่ในขณะเดียวกัน เกษตรกรผู้ ปลูกลิ้นจี่ในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ หลายรายก็ต้องตัดต้นลิ้นจี่ ทิ้งเพราะ ลิ้นจี่จีนจากวางเจามีคุณภาพและราคาถูกกว่า โดยเกษตรกร ต้องหันมาปลูกส้มเพื่อขายในประเทศหรือปลูกลำไยเพื่อส่งออกไป จีนทดแทน รัฐบาลมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริม สนับสนุนให้การปรับตัวของผู้ผลิตเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิ ภาพ และหากจำเป็นก็ต้องให้ความช่วยเหลือผู้ผลิตด้วยการถ่ายทอด ประโยชน์ของผู้บริโภคซึ่งได้กับได้ (consumer surplus) ไปจนเพื่อการ ปรับตัวของผู้ผลิตที่ถูกกระทบกระเทือนบ้าง

๔.๓ เนื่องจากผลประโยชน์หลักของการค้าเสรีระหว่างประเทศ คือ ทางเลือกในการซื้อสินค้าและบริการที่หลากหลาย มีราคาสมเหตุสม

มีคุณภาพถูกใจผู้ซื้อ และประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด (ต้นทุนต่ำสุด/ คุณภาพมาตรฐาน) ของการใช้ทรัพยากร (คน ทุน การบริหารจัดการ) ของประเทศ ระบบการค้าเสรีที่เป็นธรรม (free and fair trade) จึงถูกยก ให้เป็นวิธิต่างที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในระบบเศรษฐกิจ ตามกลไกของตลาด การต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์และการค้าเสรีภาค บังคับสำหรับทุกประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ตั้งอยู่บนฐานที่ว่าตัวสินค้าหรือบริการและวาระที่เลือก นำมาพิจารณาเจรจกัน ถูกกำหนดโดยประเทศมหาอำนาจเพื่อประโยชน์ ของประเทศที่พัฒนาแล้ว ภาษีเพื่อผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนา ไม่ และประเทศที่ได้ผลประโยชน์ไม่มีมาตรการชดเชย หรือกีดกันการ ปรับตัวของผู้ผลิตของประเทศกำลังพัฒนาที่ถูกกระทบกระเทือนใน ทางลบ แต่อย่างไรระบบหรือวิธีปฏิบัติบางอย่างที่ประเทศพัฒนาแล้ว ได้เปรียบ อยู่อย่างไม่เป็นธรรมเป็นระยะเวลานานเข้าข่ายลักษณะ oli- gopoly หรือ monopoly ผู้ได้เปรียบจะพยายามดำรงไว้ซึ่งอำนาจ ผูกขาดดังกล่าวให้นานที่สุด โดยไม่หวั่นไหวหรือในบางกรณีถึงกับ ต่อต้านความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการบิดเบือนของตลาดดังกล่าว ข้างต้นให้เข้าใกล้กลไกตลาดเสรีมากยิ่งขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าภาระการพิสูจน์ ข้อเท็จจริง (burden of proof) และเสนอการเปลี่ยนแปลงจะตกเป็นของ ประเทศผู้เสียเปรียบ ซึ่งโดยธรรมชาติจะเข้าใจและรู้จักกลไกการทำงาน ของตลาดดังกล่าวน้อยอยู่แล้ว แต่หลายครั้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาตอบโต้และความเข้าใจสัจธรรมของผู้เสียเปรียบ ซึ่งรับทุกข์ทรมานจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้นๆ ตามที่ประวัติศาสตร์ ของโลกได้แสดงให้เห็นเป็นประจำ

๔.๔ การพัฒนาตลาดพันธบัตรเอเชีย (Asian Bond Market Development) เป็นตัวอย่างหนึ่งของความพยายามของประเทศเอเชีย ที่จะพัฒนาตลาด และ พัฒนาบริการทางการเงินชนิดใหม่ในทวีปเอเชีย

เพื่อ ประโยชน์ร่วมกันของประเทศ เอเชีย และของโลก (By Asia, in Asia, for Asia and the World) ความคิดของพันธบัตรเอเชียถูกจุดประกายจากความเจ็บปวดของหลายประเทศในเอเชียหลังวิกฤติการเงินเอเชียเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๗ โดยไทย (ผู้เริ่ม?) อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ โดนครทบรุนแรงในรอบแรกและรอบที่สองเพราะกองทุนการเงินระหว่างประเทศให้นโยบายแก้ไข (ยา) ผิด ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และฮ่องกง เกือบเอาตัวไม่รอด ภูมิภาคจีน และ สิงคโปร์ต้องยื่นมือเข้าช่วยเพื่อนบ้านโดยการให้ยืมยืมเงินระยะสั้น โดยก่อนหน้าวิกฤติการเงินของเอเชีย เกือบทุกประเทศผูกค่าเงินของตนเองกับเงินดอลลาร์ สรอ. เอกชนกู้เงินจากต่างประเทศสกุลดอลลาร์เป็นส่วนใหญ่ และเมื่อประเทศใดมีเงินออมเหลือธนาคารกลางของประเทศนั้น จะนำไปลงทุนซื้อทรัพย์สินเป็นเงินดอลลาร์เกือบทั้งหมด แต่เมื่อเกิดวิกฤติการเงินระยะสั้น ผู้บริหารเงินออมของเอเชีย (ธนาคารและผู้จัดการลงทุนในศูนย์กลางการเงินของโลก) กลับเร่งถอนเงินให้กู้และเงินลงทุนกลับคืนอย่างรวดเร็วจากประเทศที่ขาดสภาพคล่อง ทำให้สถานการณ์คล้ายการล่มละลายเกิดขึ้นจริง ๆ ในทันที เมื่อภูมิภาคจีนเป็นผู้ให้กู้ระยะสั้นรายใหญ่ตระหนักว่าในที่สุดแล้วก็เป็นเงินออม ของภูมิภาคเกือบทั้งหมดที่ถูกนำไปบริหารทั้งก่อนและหลังวิกฤติการเงิน ก็ถามว่าทำไมภูมิภาคเอเชียในเอเชียผู้มีเงินออมเหลือเพื่อ จะบริหารเงินลงทุนและเงินให้กู้ยืมของตนด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ของประเทศเอเชียอื่นไม่ได้ โชคไม่ดีที่ภูมิภาคจีนไม่ได้ปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับจีนหรือแม้กระทั่งประเทศที่ประสบปัญหาอย่างไทย ข้อเสนอจัดตั้ง Asian Monetary Fund โดยภูมิภาคจีนตกเป็นหมันโดยการต่อต้านและคัดค้านจากทั้ง กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) และประเทศมหาอำนาจในการประชุมที่กรุงมะนิลาเมื่อต้นปี ค.ศ. ๑๙๙๘

๔.๕ ทันทันที่จีนและประเทศเอเชียอื่นเข้าใจในเจตนารมณ์ที่แท้จริงของภูมิภาคจีนในตอนต้นปี ค.ศ.๑๙๙๙ ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวก ระยะสั้นระหว่างประเทศในเอเชียก็ก่อร่างขึ้นมาอีกในกลุ่ม ASEAN+3 ซึ่งประกอบด้วย ๑๐ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บวกภูมิภาคจีน และเกาหลี และสำเร็จลงได้ในการลงนามในเอกสารชื่อ Chiang Mai Initiative ที่เชียงใหม่ ในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ.๒๐๐๐ ทั้ง ๆ ที่ประเทศมหาอำนาจนอกเอเชียยังต่อต้านอยู่ใน “ความริเริ่มของเชียงใหม่” นี้ ๑๓ ประเทศที่เกี่ยวข้องตกลงให้กู้ยืมเงินระยะสั้นต่อกันโดยทำสัญญาจะแลกเปลี่ยนตราระหว่างกัน (currency swaps agreements) เมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งมีปัญหาขาดสภาพคล่องระยะสั้นดังที่ไทยประสบในปี ค.ศ.๑๙๙๗ และส่งเงินกู้คืนเมื่อหมดปัญหาสภาพคล่องขาดแคลน การช่วยเหลือและสนับสนุนกันเองในกลุ่มประเทศเอเชียดังกล่าวเป็นนิมิตและมิติใหม่ของความร่วมมือทางการเงินในลักษณะ win-win ของประเทศในเอเชีย และนำมาซึ่งการศึกษาและข้อเสนอแนะ จัดตั้งตลาดพันธบัตรเอเชียซึ่งอยู่ในเอกสารชื่อว่า Chiang Mai Declaration ที่กลุ่ม ACD ประกาศที่เชียงใหม่อีกครั้งหนึ่งเมื่อเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ.๒๐๐๓ อาจกล่าวได้ว่าประเทศในเอเชียโชคดีที่ได้นายกรัฐมนตรีของไทย พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ทำหน้าที่เป็นผู้จุดประกายทางความคิดและเป็น global political champion ของ Asian Bond ในทุกโอกาสและทุกเวทีของการประชุมระหว่างประเทศท่านนายกรัฐมนตรีของไทย จะกล่าวถึงความก้าวหน้าและขั้นตอน ที่จะสานให้พันธบัตรเอเชียเป็นความจริงที่เป็นประโยชน์สำหรับเอเชียโดยเร็วที่สุดต่อไป

๔.๖ มาถึงจุดที่พันธบัตรเอเชียจะกลายเป็นความจริงขึ้นมาหลายท่านก็คงอยากรู้อยากเห็นว่า Asian Bond คืออะไร? และจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศเอเชียอย่างไร?

ก็เหมือนกับของใหม่ทุกอย่าง พันธบัตรเอเชีย คือเครื่องมือหรือตราสารทางการเงินแบบใหม่ที่อยู่ในตอนเริ่มแรก อาจมีความหมายต่างกัน ในสายตาของต่างบุคคล (สองคนยลตามช่องอาจเห็นต่างกัน) ในสายตาองค์กรปาฐก พันธบัตรเอเชียคือตราสารหนี้ที่ออกโดยรัฐบาล องค์กรของรัฐ ธุรกิจเอกชนของประเทศเอเชีย และองค์กรระหว่างประเทศ (ลูกหนี้) โดยมีหน่วยของเงินที่ออกเพื่อชำระดอกเบี้ยและเงินต้นคืนเป็นเงินสกุลเอเชีย (เยน หยวน วอน ริงกิต บาท เปโซ รูปี รูเบีย ฯลฯ) เมื่อครบกำหนดในระยะปานกลางหรือระยะยาว (๑-๑๐ปี หรือนานกว่า) และคุณสมบัติอีกประการหนึ่งก็คือ พันธบัตรเอเชียต้องมีสภาพคล่องสูง ซึ่งง่ายขายคล่องไปมาโดยผู้ลงทุนต่าง ๆ ข้ามประเทศในเอเชียเป็นอย่างน้อย พันธบัตรที่ออกและซื้อขายในประเทศนั้น ๆ อย่างเดียวไม่เป็นพันธบัตรเอเชีย เป็นแค่พันธบัตรท้องถิ่น (domestic bond) ซึ่งอาจชำระคืนเป็นเงินบาทหรือเงินสกุลเอเชียอื่นได้แต่ไม่มีสภาพคล่องในการซื้อขายข้ามประเทศ ในทางกลับกันพันธบัตรสกุลดอลลาร์ สรอ. หรือสกุลยูโรที่ออกโดยรัฐบาลหรือเอกชนไทย (จีน เกาหลี มาเลเซีย ฯลฯ) ที่ซื้อขายขายคล่องข้ามประเทศ ก็ไม่ใช่ พันธบัตรเอเชีย แต่เป็นพันธบัตรที่มีชื่อแล้วว่า Yankee bond หรือ Euro bond ตามลำดับ ส่วน Samurai bond ที่ออกจำหน่ายโดยรัฐบาลหรือเอกชนเอเชียอื่น (ไม่ใช่ญี่ปุ่น) เป็นเงินเยนญี่ปุ่น (เงินเอเชียสกุลหนึ่ง) และซื้อขายคล่องข้ามประเทศ ถือว่าเป็นพันธบัตรเอเชียด้วยเช่นกัน

ประโยชน์ของพันธบัตรเอเชียมีหลายอย่าง หนึ่ง รัฐบาลและเอกชนประเทศเอเชีย สามารถระดมทุนโดยตรงจากผู้ลงทุนของประเทศเอเชียอื่นได้ โดยไม่ต้องผ่านตัวกลาง (ธนาคารผู้จัดการลงทุน) ในศูนย์กลางการเงินของโลกที่อยู่นอกเอเชีย สอง ผู้ออกพันธบัตรกู้ยืมเงินเป็นสกุลเงินของตัวเองโดยไม่ต้องมีความเสี่ยงเรื่องอัตราแลกเปลี่ยน โดยผู้ซื้อพันธบัตรจากประเทศอื่นยอมรับความเสี่ยงเอง สาม ในยามที่ค่าเงิน

ดอลลาร์ สรอ. มีแนวโน้มลดลงดังเช่นปัจจุบัน ธนาคารกลางประเทศเอเชียสามารถกระจายความเสี่ยง (diversify) เงินสำรองของประเทศออกจากเงินดอลลาร์ไปยังสกุลเอเชียอื่นที่มีแนวโน้มแข็งตัวขึ้นได้ (เงินสกุลหนึ่งอ่อน อีกสกุลหนึ่งต้องแข็งขึ้นโดยเปรียบเทียบ) สี่ เมื่อมีเงินทุนไหลออกเนื่องจากผู้ให้กู้หรือ ผู้ลงทุนขาดความมั่นใจอย่างไร้เหตุผล (panic) ประเทศเอเชียอื่นสามารถช่วยเหลือเสริมสภาพคล่องได้ โดยการซื้อพันธบัตรเอเชียคืนจากธนาคารกลางประเทศที่มีปัญหา ห้า ความร่วมมือทางการเงินในรูปพันธบัตรเอเชียสามารถขยายออกไปเป็นความร่วมมือประสานนโยบายจัดการอัตราแลกเปลี่ยนร่วมกันเพื่อพัฒนาเป็น Asian Currency Unit ได้ในที่สุด เป็นต้น

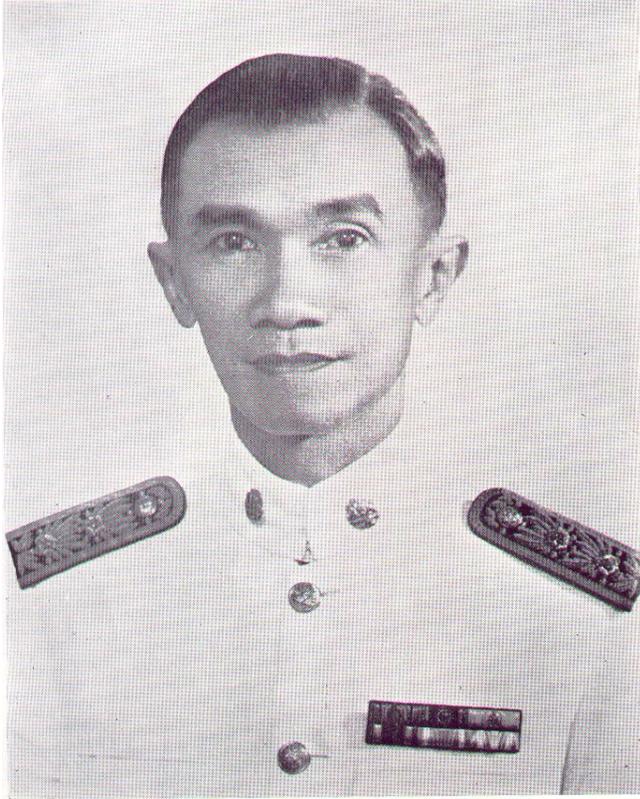
๕. การปรับตัวของอุดมศึกษาไทย ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการเงินของโลกในช่วง ๑๐ ปีข้างหน้า อาจแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือ หนึ่ง ทำสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และ สอง เริ่มทำสิ่งใหม่ๆที่จะช่วยให้การปรับตัวของทุกฝ่ายสอดคล้องและสร้างเสริมกันมากขึ้น ทั้งในระดับสังคมฐานบนและสังคมฐานล่างของประเทศ และระดับความสัมพันธ์ของประชาชนระหว่างประเทศ

๕.๑ การเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะในสาขาใดก็ตามนักศึกษาจะต้องศึกษาและได้มาซึ่งองค์ความรู้ซึ่งเป็นสากล (universal body of knowledge) โดยวิธีการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เช่น การบรรยายและทำการบ้านส่งอาจารย์ การทดลองในห้องปฏิบัติการ การทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ในหมู่นักศึกษา และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ทำได้ผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเลิศเซอร์ด้วยวาจา การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งอาจารย์และศิษย์จะต้องคอยติดตามการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ใหม่ที่เป็นสากล ซึ่งน่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

โดยเฉพาะในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการจัดการ
สื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับอาจารย์และศิษย์ในปัจจุบันน่า
จะเป็นสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้ง one-way และ interac-
tive learning เป็นอย่างยิ่ง

๕.๒ องค์ความรู้ที่เป็นสากลสามารถอธิบายปรากฏการณ์
ธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางสังคม และพฤติกรรมของมนุษย์ได้ถึง
จุดหนึ่ง การประยุกต์องค์ความรู้เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเรื่องคนและ
สังคมต้องพิจารณาถึงบริบทของสังคม (social context) ด้วย โดยเฉพาะ
สังคมที่ต่างระดับ (เมืองกับชนบท ฐานบนกับรากหญ้า อุตสาหกรรมกับ
เกษตรกรรม รวยกับจน ฯลฯ) และต่างเชื้อชาติ หรือวัฒนธรรมระหว่าง
ประเทศ อาจารย์ผู้ถ่ายทอดความรู้ควรคำนึงงานวิจัยพฤติกรรมและปรากฏ
การณ์ในบริบทต่าง ๆ ของสังคม และของประเทศที่มีความสัมพันธ์กับ
ไทยในปัจจุบันและอนาคตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในทางเศรษฐกิจ
การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ผลงานวิจัยเหล่านี้จะช่วยให้คณาจารย์
กระตุ้นความสนใจของศิษย์และถ่ายทอดองค์ความรู้ในบริบทต่าง ๆ
แก่นักศึกษาได้ลึกซึ้งตรงเป้าตรงประเด็นมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
ซึ่งมักจะถูกกล่าวหาว่า ระบบการศึกษาสร้างคนที่มี “ความรู้ท่วมหัว
เอาตัวไม่รอด” หรือ “เรียนเป็นนกแก้วนกขุนทอง คิดและประยุกต์
ไม่เป็น” หรือ “รู้สึกเฉพะาด้านแต่คิดเป็นระบบแบบบูรณาการไม่เป็น”
เป็นต้น หากอุดมศึกษาไทยมีองค์ประกอบทั้งที่มีอยู่แล้ว และทำให้ดีขึ้น
และที่ยังไม่มีหรือมีน้อยทำให้มีมากขึ้นครบถ้วน บางที่วิกฤติการต่าง ๆ
รวมทั้งวิกฤติทางการเงิน “โรคต้มยำกุ้ง” จะไม่หวนเข้ามาเยือนประเทศ
ไทยอีกในอนาคตเท่าที่มองเห็นจากปัจจุบัน.

ภาคผนวก

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๑๔

ประวัติ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์

*****

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ เป็นบุตรคนที่ ๔ ของพระยาประชาภิจักรจักร (ชูป โอสถานนท์) และคุณหญิงนิลประชาภิจักรจักร เกิดเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๑ ณ บ้านถนนบำรุงเมือง ริมคลองผดุงกรุงเกษม มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ซึ่งปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว ดังนี้

๑. พ.ต.วิลาส โอสถานนท์	๖. นายทวีลาภ โอสถานนท์
๒. นางระยิบ สุกพล	๗. นางชำนาญ สุขุม
๓. ต.ช.ศิริ โอสถานนท์	๘. นายชาติ โอสถานนท์
๔. ศ.นพ.ชัชวาล โอสถานนท์	๙. นางอินทรี นาคะเสถียร
๕. นายปชา โอสถานนท์	

สมรสกับนางสาวคุณหญิง ปันยารชุน ธิดาพระยาปริชานุสาสน์ (เสริญ ปันยารชุน) และคุณหญิงปฤกษ์ ปริชานุสาสน์ เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๔๘๔ มีบุตรธิดา ๒ คนได้แก่

๑. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์รพีพันธ์ โอสถานนท์
๒. นางทิพสุดา สุวรรณรักษ์ สมรสกับ รศ.นพ.จินดา สุวรรณรักษ์ มีธิดา ๑ คนคือ นางสาวไรรัตน์ สุวรรณรักษ์

ผู้ที่ได้รู้จักกับศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์ เรียกท่านสั้น ๆ ว่า “คุณหมอชัช”

ปี พ.ศ. ๒๔๗๔ สำเร็จปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต
จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

ปี พ.ศ.๒๔๗๖ บรรจุเป็นอาจารย์ในแผนกสูติ-นรีเวชวิทยา
โรงพยาบาลศิริราช

ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้ทุนอเล็กซานเดอร์ ฟอน ฮุมโบลด์ ไปศึกษา
เพื่อทำปริญญาเอก (Dr.Med) ณ ประเทศเยอรมัน
พร้อมกับได้รับทุน “สมเด็จพระราชบิดา” ศึกษา
ค้นคว้าวิจัย ภายใต้ Prof.Schoeder และ Prof.
Robert Kessler และทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Cystic
Glandula Hyperplasia of Endometium หลังจาก
สำเร็จปริญญาเอกแล้ว ยังได้ไปศึกษาวิชาโรค
เมืองร้อนเพิ่มเติมที่มหาวิทยาลัย Hamburg และ
ได้ประกาศนียบัตรวิชาโรคเมืองร้อน (DTM)

ปี พ.ศ.๒๔๘๑ เดินทางกลับประเทศไทย และทำงานที่
โรงพยาบาลศิริราชเช่นเดิม

เมื่อกลับมาทำงานที่แผนกสูติ-นรีเวชวิทยา ที่ศิริราช ศาสตราจารย์
นายแพทย์ประจักษ์ ทองประเสริฐ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราช
ขณะนั้น ได้ขอให้คุณหมอสัชรับตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการ เมื่อคุณหมอ
ประจักษ์ ลาออกในปี พ.ศ.๒๔๙๑ คุณหมอสัชได้รับเลือกเอกฉันท์ให้
ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศิริราช ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา คุณหมอสัช
จึงเป็น Clinician อาจารย์และนักบริหารพร้อมกันไป ทานดำรงตำแหน่ง
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราชจนถึงปี พ.ศ.๒๕๐๑ เป็นคณบดีคณะ
แพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๐๑-๒๕๐๖ ดำรง
ตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๐๗-
๒๕๑๒ ดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัยมหิดล ระหว่างปี
พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๑๔ เป็นผู้เดียวที่เป็นทั้งอธิการบดีมหาวิทยาลัยแพทย
ศาสตร์และมหาวิทยาลัยมหิดล และยังรับตำแหน่งรักษาการคณบดี
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ระหว่างปี พ.ศ.

๒๕๑๔-๒๕๒๒

ปี พ.ศ.๒๕๙๓ เมื่อศิริราชก่อตั้งมาครบ ๖๐ ปี ในฐานะเป็น
ผู้อำนวยการ ได้จัดงานใหญ่ ได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราช
ดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ของสมเด็จพระ
มหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก หรือที่วงการแพทย์
เรียกว่า สมเด็จพระราชบิดา “องค์พระบิดาแห่งการแพทย์ไทย” ณ
ศูนย์กลางคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล จากผลการจัดงานใน
ครั้งนั้น ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษน จาติกวนิช ได้เขียนไว้ในหนังสือ
เจ็ดรอบนักษัตร ชัชวาล ไอสถานนท์ ว่าก่อให้เกิดผลสำเร็จตามมาอีก
๒ ประการคือ

๑. สร้างหอประชุมราชแพทยาลัย
๒. สร้างเขื่อนคอนกรีตริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ปี พ.ศ.๒๕๐๕ เมื่อศิริราชก่อตั้งมาครบ ๗๒ ปี คุณหมอสัชเป็น
แม่งานใหญ่อีกครั้งหนึ่ง การจัดงานครั้งนี้ก่อให้เกิดตึก ๗๒ ปีศิริราช ซึ่ง
เป็นอาคาร ๑๒ ชั้น ตั้งอยู่ใจกลางโรงพยาบาลศิริราช เบื้องหลังพระบรม
ราชานุสาวรีย์สมเด็จพระบรมราชชนก

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๒ ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานนามใหม่ให้
แก่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราช
ทานนามว่า “มหาวิทยาลัยมหิดล” ยิ่งความภาคภูมิใจและความซาบซึ้งใน
พระมหากรุณาธิคุณต่อคุณหมอสัชมิรู้คลาย

นอกจากนั้นได้ร่วมกราบบังคมทูลขอพระกรุณาจากสมเด็จพระ
ศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงช่วยเหลือจากซื้อที่ดิน ๑,๒๐๐ ไร่ ซึ่งเป็น
ที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในราคาที่ถูกมากใช้
เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ในปัจจุบัน

ในขั้นแรกที่พระราชทานนามมหาวิทยาลัยมหิดลนั้น คุณหมอ

ซึ่งเล่าว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งมหาวิทยาลัยแพทย-
ศาสตร์ ยังไม่ข้ามมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์พร้อมทุกสาขาวิชา ดังนั้นในสมัย
ที่ คุณหมอชัชเป็นอธิการบดีจึงได้มีการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ขึ้น และเมื่อได้ก่อตั้งแล้วคุณหมอชัชก็ยังได้ดำรง
ตำแหน่งรักษาการคณบดีของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล อีกเกือบ ๑๐ ปี จนกว่าจะได้เลือกคณบดีคนใหม่
ขึ้นมาแทน

หลังจากได้พระราชทานนามมหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงดนตรีที่หอประชุม
ราชแพทยาลัยศิริราช และรับสั่งต่อน้องหนึ่งกับนักศึกษามหาวิทยาลัย
มหิดลว่า “เราเป็นลูกพ่อเดียวกันแล้วนะ” ยังความปราบปลื้มและ
ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นแก่คุณหมอชัชและผู้เข้าเฝ้า
ธุลีละอองพระบาทโดยทั่วหน้ากัน

งานอื่นๆนอกมหาวิทยาลัยยังมีอีกหลายอย่างเช่น เป็นกรรมการ
สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการฝ่ายการแพทย์
ของมูลนิธิอานันทมหิดล กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ กรรมการพลังงาน
ปรมาณูเพื่อสันติ เป็นต้น

คุณหมอชัชมีความจงรักภักดีในสมเด็จพระราชบิดาอย่างลึกซึ้ง
เคยเล่าให้ลูกหลานฟังว่า เมื่อเรียนแพทย์ปีที่ ๑ ที่ศิริราช เรียนหนังสือดี
ได้ขอเข้าเฝ้าสมเด็จพระราชบิดา กราบบังคมทูลเพื่อขอทุนศึกษาแพทย์
ต่างประเทศ สมเด็จพระราชบิดาโปรดฯให้มหาดเล็กนำกระดาษดินสอมา
ทรงคิดเลขค่าใช้จ่ายในการเรียนให้ดูและทรงแสดงให้เห็นว่าการจะไป
เรียนต่างประเทศนั้นต้องใช้เวลาอีก ๘ ปี ค่าใช้จ่ายสิ้นเปลืองมาก ขณะนี้
เรียนที่ศิริราชก็ดีแล้ว อีก ๓ ปีก็จะเรียนจบ จึงขอให้เรียนต่อไป เมื่อเรียน
จบแล้วจะไปเรียนที่ไหนจะให้การสนับสนุน แต่จะต้องกลับมาทำ
งานที่ศิริราช เพราะศิริราชยังต้องการคนอีกมาก แต่หลังจากนั้นไม่กี่เดือน

สมเด็จพระราชบิดาก็สิ้นพระชนม์ ยิ่งความเศร้าสลดใจแก่คุณหมอชัช
เป็นอย่างยิ่ง คุณหมอชัชคิดว่าจะสนองพระเดชพระคุณครั้งสุดท้าย
ได้อย่างไร ขณะนั้นผู้ที่มีโอกาสเข้าร่วมในขบวนอัญเชิญพานเครื่องราช
อิสริยยศของสมเด็จพระราชบิดาจากพระบรมมหาราชวังไปยังพระเมรุ
ต้องเป็นนักศึกษาแพทย์ปีที่ ๔ แต่คุณหมอชัชก็ได้ขอร้องกับอาจารย์
และได้เข้าร่วมในขบวนในที่สุด คุณหมอชัชได้ของที่ระลึกพระราชทาน
คือดินสอเหน็บกระเป๋ายี่ห้อ Parker ลงยาส่วนบน ส่วนล่างเป็นทอง
ตอนบนโดยรอบจารึกว่า พ.ศ.๒๔๗๒ ซึ่งคุณหมอชัชได้เก็บสมบัติ
ชิ้นนี้ไว้ตราบเทาชีวิตหาไม่

คุณหมอชัชเคยกล่าวหลายครั้งในหลายวาระว่า การที่พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานนามมหา-
วิทยาลัยมหิดล ในสมัยที่ท่านเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
และการที่ท่านได้เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสิ่งที่ท่านภาค
ภูมิใจมากและเป็นเกียรติที่จะต้องเทิดทูนพระนามมหิดลอย่างเต็ม
สติกำลังในชีวิตการเป็นแพทย์และการกระทำใด ๆ ก็ดี คุณหมอชัชจะ
เทิดทูนยึดถือสมเด็จพระราชบิดาเป็นแบบอย่างมั่นคงเสมอมา

คุณหมอชัชมีสุขภาพดีพอสมควรมาโดยตลอด ไม่มีอาการหลง
และมีความห่วงใยคนรอบข้างเสมอจนบั้นปลายของชีวิต คุณหมอชัช
เริ่มป่วยเป็นโรคมะเร็งที่ปอดเมื่อประมาณ ๓ ปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังมีสุขภาพ
ที่แข็งแรงไม่มีอาการของมะเร็ง ในช่วง ๓ เดือนสุดท้ายเริ่มมีอาการไอและ
อ่อนเพลีย ในวันพุธที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๒ เข้ารักษาตัว ณ
ศูนย์การแพทย์ศิริกิติ์ โรงพยาบาลรามาริบัติ และถึงแก่กรรมอย่างสงบ
ในวันศุกร์ที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๒ เวลา ๗ นาฬิกา ๕๒ นาที สิริรวม
อายุได้ ๙๑ ปี ๘ เดือน ๒๗ วัน.

(คัดย่อประวัติจากหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์
นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์, ๑๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๒, พิมพ์ที่กรุงเทพฯ:๒๕๔๒)